

Ansietat al paradís dels Alps

La crisi del deute a l'eurozona regala a Suïssa una divisa excessivament forta i doloroses perspectives: els problemes de la Unió Europea amenacen el benestar i la pau social entre els llacs de Constança i Lemán.

Passen la frontera, però no pas per a gaudir del bell paisatge. Volen sortir de l'eurozona i entrar a Suïssa durant unes quantes hores o més temps. Alguns, per sempre.

A la frontera, de 1.855 quilòmetres de llargària, són clients fixos de les duanes suïsses: alemanys que s'estableixen a la vora suïssa del llac de Constança, francesos immigrants que fan un bon sou a les fàbriques de rellotges de luxe, a la vora del llac Lemán, i italians que salven els estalvis del regne de Berlusconi als bancs de Ticino.

Un port segur. Ja fa temps que la divisa suïssa ha esdevingut una alternativa a l'or, però des del 9 d'agost, quan al vespre es va comunicar que el franc havia assolit per primera vegada el valor de l'euro, Suïssa va esdevenir definitivament el port més segur en èpoques de tempesta per als inversors.

El franc va augmentar el valor d'un 30% en 15 mesos. Ara, aquest fenomen no té gran cosa a veure amb els suïssos, sinó sobretot amb les recomanacions dels analistes internacionals. En vista del perill de descomposició de la unió monetària europea sota la muntanya del deute dels membres, els banquers van recomanar als seus clients d'invertir en divises de països més estables: en el ien japonès, en la corona sueca i en la noruega, en el dòlar canadenc i en l'australià, i també en el franc suís.

El flux de capital inflat ha encarat el franc, un efecte que té avantatges: els interessos són més baixos, cosa que abarateix les importacions i fa créixer el poder adquisitiu dels inversors locals a l'estranger. Els desavantatges, però,

afecten les exportacions: els beneficis en euros o dòlars es mantenen, però els marges de guanys baixen. A Suïssa passa això: a més de l'economia d'exportació i la indústria del turisme, n'han resultat perjudicades les empreses mitjanes perquè no poden distribuir la producció a l'estranger. A més, els suïssos ara poden anar a comprar als països veïns, més barats per la força del franc.

A l'estiu, el comerç al detall ja registrava unes pèrdues de milers de milions. La patronal demanava prolongacions de l'horari de treball pel mateix sou, i els especialistes preveïen la fi del creixement econòmic.

Després de diverses intervencions fracassades i pèrdues de 30.000 milions de francs des del gener del 2010, el Banc Nacional de Suïssa, en la persona del seu president, Philipp Hildebrand, va fer valer la seva autoritat. L'"amença aguda" de l'economia suïssa obliga a prendre mesures: es volia establir de seguida una taxa mínima d'1,20 francs per euro "amb totes les conseqüències".

El franc és ara al nivell de l'euro. És el començament de la fi de la peculiaritat suïssa? O podria ser un nou i breu ús del fre de mà, com es va fer el 1978 quan, provisionalment, el canvi es va revisar amb relació al marc alemany? Aquesta vegada els banquers suïssos han de demostrar perseverança. Aquestes darreres setmanes, el seu pla reïx: el canvi oscil·la al voltant d'1,20 francs.

L'ambient a la zona fronterera suïssa no ha canviat gaire. Després de les mesures del banc emissor, els suïssos continuen portant productes cosmètics i filets de vedella dels mercats centrals alemanys a preus de ganga, compren

cases al cantó francès del llac Lemán i reserven a bon preu vacances a Itàlia. La Confederació Helvètica és un baluard contra el perill amenaçador de l'eurozona?

El qui aquests dies escolti els batlles dels municipis del voltant del llac de Constança o els polítics de l'interior del país, el qui visiti búnquers de l'exèrcit suís o estacions de muntanyes al Cervin, entendrà que la força de Suïssa té relació amb la feblesa dels seus veïns: això que passa a Suïssa revela l'estat de la Unió Europea. Però amb els colors contraris, con el negatiu d'una foto.

Porta de tres tones i mitja. Què caracteritza els suïssos? "Els suïssos tenen fama de protegir amb fiabilitat allò que és valuós: diners, dades, or. Sí, fins i tot el papa", diu Christoph Oswald.

Oswald ha fet una aparició en escena tan ràpida com la seva oratòria. Té 55 anys i és copropietari de l'empresa Siag. Dirigeix dos búnquers de roca a la part alta del cantó de Berna anomenats Swiss Fort Knox. Segons la seva pròpia publicitat poden fer front a bombes atòmiques, terratrèmols i tempestes solars.

Si s'hi va un matí amb cotxe es recorren una successió de paisatges de postal: el llac de Zug, el dels Quatre Cantons i el massís de Jungfrau. "Aquest país és massa petit per a causar problemes", diu el senyor Oswald. "Però no prou petit per a resoldre els problemes dels altres. Oferim un futur a tothom."

Els clients de l'eurozona saben valorar-ho: "Els polítics de la UE han de deixar el nostre país en pau i procurar que el seu projecte no s'enfonsi", es burla Oswald. "Els suïssos ni volem ni hem de ser part d'aquesta UE, ni ho serem. És com un carro per a 27 cavalls, però només n'hi ha un que el tiri: l'alemany. La resta es queden aturats o dormint." Es refereix, sobretot, a grecs, espanyols, italians i portuguesos.

Sent compassió per la persona que a Suïssa busca protecció davant dels inspectors de finances, i no ha oblidat que Peer Steinbrück, ex-ministre de Finances i possible candidat a canceller

d'Alemanya, va amenaçar d'engegar els gossos als suïssos amb aquesta compassió. "Som com els caragols, que si els toques les banyes amaguen el cap, i durant una bona estona", diu el senyor Oswald mentre aparca el cotxe davant de l'entrada del búnquer, als afores de Gstaad.

Què hi ha emmagatzemat en el sistema de galeries del Fort Knox suís? El mateix que a l'altre costat, a la localitat d'Amsteg am Gotthard, on hi ha un búnquer que abans havia de servir perquè el Consell Federal fugís dels nazis i ara l'empresa Swiss Gold Safe hi ofereix els seus serveis?

"A mi, em va tan bé que em pregunteu per l'or com que l'exèrcit israelià em preguntí per la bomba atòmica", diu el senyor Oswald amb molta ambigüitat. Llavors, obre una porta de tres tones i mitja a la roca, passa per una resclosa d'infraroigs i entra al seu regne. L'exèrcit suís va crear a les roques uns passadissos gairebé infinits. Una sèrie de conductes condueixen a unes sales fortament protegides en què una filera d'armaris negres amaguen els seus tresors. "Aquí veieu els diners del present, però sobretot del futur", explica Oswald.

Dades, dispositius amb terabytes de dades. De tot el món. De tots els sectors. Saber emmagatzemat que no s'ha de perdre. "D'aquí a cinc anys probablement ja no hi haurà l'euro –diu Oswald–, però aquí hi ha coses mil vegades més valuoses que els diners."

Com a prova, assenyala de passada la caixa forta A 1790, on en una maleta molt discreta es troba el "genoma digital" de la nostra era, la clau als formats de dades amb data de caducitat i a la informació emmagatzemada. Els científics de tot Europa els han acumulats.

Un búnquer com aquest també pot interessar els inversors, indica Oswald: ha crescut l'interès pels dipòsits de valors de capital fora de l'eurozona i lluny dels bancs, perquè la caixa forta d'una institució bancària ja no és un lloc segur en cas de fallida.

La reputació de Suïssa com a centre bancari també s'ha deteriorat aquests últims anys. El secret bancari es va estovant per la pressió dels Estats Units i de la Unió Europea. Fa unes poques setmanes, Berna es va doblegar davant un nou ultimàtum de la justícia americana sobre

BANC NACIONAL DE SUÏSSA

El president del Banc Nacional de Suïssa, Philipp Hildebrand.

el patrimoni de clients lliures d'imposos. A més, un seguit d'especulacions fallides de milers de milions han sacsejat la confiança dels inversors en alguns bancs suïssos de renom, com ara UBS i Crèdit Suisse. "És trist que aquest tipus de directius hagin fet del nostre centre bancari un casino amb garantia estatal", diu Oswald.

Els suïssos, però, no serien allò que són si no se'ls acudís sempre una sortida en moments d'angoixa. En el cas de Swiss Fort Know es va comprar a l'exèrcit una part del seu búnquer. Les altres parts són llogades. Cables de banda ampla travessen la pedra, els espais per als servidors són refrigerats amb aigua de glacera i allà on abans hi havia la pista d'enlairament de la força aèria ara hi aterren els socis del negoci del búnquer. "Si a qualsevol lloc del món

es destrueixen grans quantitats de dades dels clients, aquí en tenim la còpia i l'hem d'enviar de seguida el servidor." L'exèrcit i la duana hi col·laboren, fidels al model suís, en què l'estat ha de servir el ciutadà, i no a l'inrevés.

"Per què la nostra empresa té la seu al cantó de Zug, que els alemanys anomenen 'paradis fiscal'?", demana Oswald abans de pujar a la seva limusina. "Perquè les autoritats fiscals ens tracten com cal: com a clients. És a dir: amb una càrrega fiscal agradable gaudim del millor servei."

Molts alemanys també ho perceben. Mirant des de la torre de la catedral de Constança, al *land* alemany de Baden-Württemberg es pot veure tot l'entorn del llac de Constança. El campió de fórmula 1 Sebastian Vettel descansa just passat la frontera, a Suïssa, a la seva

EL TEMPS

Vigilant al búnquer de Swiss Fort Knox: "Els suïssos no volem ser ni hem de ser part d'aquesta UE, ni ho serem."

propietat de 14.000 metres quadrats. Jan Ulrich, ex-campió del Tour, hi viu molt a prop.

Dels 250.000 alemanys registrats a Suïssa, uns quants viuen en aquella zona. A Kreuzlingen, la ciutat bessona de Constança, hi viu un 50,6% d'estrangers, la majoria alemanys.

Des que Suïssa forma part de l'espai de Schengen (final del 2008) hi ha llibertat de residència. Els controls fronterers es limiten a escorcolls esporàdics per part dels agents de duanes. El qui va de Constança, passant la frontera, a l'Hotel Schweizerland de Kreuzlingen arriba a un país que, sobre el paper, és una illa en la mar dels estats de la UE.

Tancs en un estat neutral. D'una altra banda, és precisament entre Constança (Alemanya) i Kreuzlingen (Suïssa) on es pot comprovar com era l'abisme entre ambdós mons. Encara s'hi poden veure les restes –coronades amb filferro espinós– de l'antiga *tanca dels jueus*, que evitava el pas incontrolat de l'Alemanya nazi a la Suïssa neutral.

Poc abans d'arribar a la frontera també hi van arrestar Georg Elser, que havia atemptat contra Hitler. Un bust amb la seva frase –"Volia evitar la guerra"– recorda aquest fet. Van matar Elser l'any 1945, a Dachau.

Actualment les relacions entre Constança i Kreuzlingen són marcades per la sobrietat i la professionalitat. Al matí, els alemanys són els primers de travessar la frontera cap a l'est. En canvi dels poderosos francs treballen a l'empresa Mowag, a Kreuzlingen, fabricant tancs per a emergències militars a l'Aràbia Saudita o a l'Afganistan.

Més tard, els suïssos fan camí en l'altra direcció. L'objectiu: les drogueries i els supermercats de Constança, on paguen la meitat per cremes per a la pell i on els preus de la vedella molt sovint són un terç dels de Kreuzlingen. Els habitants de Constança fan cua amb paciència germànica, mentre veuen el deler en els ulls febrils dels seus veïns suïssos, que podrien omplir maletes amb els cosmètics i conserves que carreguen.

Qui en té la culpa, que el petit món a la vora del llac de Constança hagi estat trasbalsat per la crisi del gran món financer? Arran del canvi en les divises del mes d'agost, els sous del cantó suís són, de mitjana, aproximadament un 70% més alts que al país veí. Per això els preus de la part alemanya són la meitat dels suïssos. "Per a nosaltres és així: el comerciant pateix, el ciutadà mitjà se n'aprofita", explica Andreas Netzle, alcalde de Kreuzlingen. "A Constança passa a l'inrevés".

La crisi de divises ja li "ha obert els ulls", i a molta més gent. Molta cobdícia i molt poca compassió amb els qui pateixen les turbulències són a l'ordre del dia.

Els ciutadans de la zona de vianants veuen les coses de manera diferent. "Suïssa, una illa de la felicitat? No em feu riure!", diu un senyor gran. "En tot cas seriem un arxipèlag, i només quan l'oratge és realment terrible ens unim tots, en el punt culminant."

Així i tot, alguna cosa també ha canviat a Kreuzlingen. Els suïssos, que no eren gaire sensibles als preus, ara comparen l'oferta nacional amb l'estrangera. Les cadenes de majoristes arrodoneixen els preus a la baixa, com fan els intermediaris amb els marges. Pagesos amb fortes subvencions ara són sota pressió. És com si tot d'una obrissin una porta tancada amb pany i forrellat des de sempre i ara entrés aire fresc al sistema confederat.

"Venc el mateix enciam aquí, a Suïssa, al doble de preu que a casa", diu el camperol Rainer Schächtle. Té la botiga a Constança, on viu, però els camps i els hivernacles són a la part suïssa, a Tägermoos.

Quan la clientela suïssa no li comprí més enciams, s'haurà acabat, diu Schächtle. Només els pagesos que treballen al seu camp representen 3.150 francs mensuals gràcies a la tarifa suïssa: "Amb els preus de producció alemanys no sobreviuen."

A 296 quilòmetres al sud-oest de Kreuzlingen, a l'altre extrem del país, el bastió de Suïssa és amenaçat. A Chancy, davant de la frontera francesa, Robert Cramer explica amb alegria: "Sóc un dels qui diu clarament que Suïssa hauria d'entrar a la UE."

Cramer és membre de la cambra de representants cantonals, el primer verd

en la història d'aquella petita cambra del parlament. És un lluitador incansable per una Suïssa oberta al món.

Al cantó de Ginebra, que sembla clavar-se en territori francès com el bec d'una au rapinyaire, Cramer explica allò que a molts suïssos no els agrada de sentir: que la gent s'enganya quan creu que només es pot viure idíl·licament amb riquesa si s'està aïllat. "L'ànima de Suïssa és l'ànima dels camperols", afirma Cramer. "Però la riquesa de Suïssa ve de les ciutats."

La xusma transfronterera. Ginebra, la ciutat dels banquers, de fabricants de rellotges i d'organitzacions internacionals, és l'exemple perfecte d'això que explica Cramer: la metròpoli viu un esclat, però esclata per totes les costures. Hi ha més places de treball que no habitatges: 85.000 persones travessen diàriament la frontera entre França i el cantó suís.

Dins del bastió de Ginebra i en el seu entorn la vida transcorre així: molta gent que ja no es pot permetre de pagar uns 3.000 euros per un pis de tres habitacions continuen treballant a la ciutat, però busquen aixopluc més enllà de la frontera, a França, per un terç del preu.

Mig cantó de Ginebra és format de terrenys agraris i boscos, però els qui hi estan establerts no volen atacar aquest cinturó verd per a construir nous habitatges. Surt més barat una mena de *banlieue* a l'altra part de la frontera amb França, a Annemasse.

Cada matí, 8.000 treballadors abandonen aquesta ciutat amb habitatges i equipaments impersonals en direcció a Ginebra: la meitat de la població activa. Com a contrapartida, Ginebra transfeix cada any 8 milions d'euros a Annemasse en concepte d'indemnització. Els problemes de la ciutat fronterera no s'alleugen així: a causa dels sous tan alts dels viatgers diaris, els lloguers i el cost de la vida hi han augmentat desproporcionadament.

"Un dels nostres geriàtrics és mig buit perquè ja no hi trobem infermers", diu Christian Dupessey, alcalde d'Annemasse. Els professionals qualificats se'n van a bandades: "Un professor aquí cobra 2.300 euros, força menys que un caixer de supermercat a Ginebra. Només a la nostra administració municipal ara hi ha 70 places per ocupar."

Treballadors que es desplacen a Ginebra, "la xusma d'Annemasse".

Conjuntament amb el representant cantonal –Cramer– i alguns altres cor-religionaris, el batlle d'Annemasse lluita per un pensament que superi les fronteres. "És un error pensar que s'obté més èxit si hom és preocupat sobretot d'ell mateix", diu Dupessey. L'hospital cantonal de Ginebra hauria de tancar immediatament si els treballadors francesos fessin vaga un dia.

La lluita pel repartiment és més dura, el to s'ha fet més sec a l'àrea metropolitana de Ginebra. El Partit Popular Suís ja va advertir el 2009 de la "xusma d'Annemasse" que aviat podrà arribar al centre de Ginebra amb el tren de rodalia. Mentrestant, els defensors suïssos dels drets adquirits han trobat un altre portaveu: Eric Stauffer, líder de la tercera força política del cantó, el Moviment dels Ciutadans de Ginebra (MCG). S'ha queixat obertament que Ginebra ha esdevingut "un espai sense drets" en què "grups de brètols de França" poden delinquir tant com vulguin.

"No oblidis això que hi ha escrit aquí: 'Carnet d'estranger'", va dir un agent de duanes suís al francès Tomy mentre feia una cervesa després de la feina al barri dels rellotgers de Ginebra. No es pren aquesta enveja –que últimament es nota clarament– com res personal, i de fet el van indemnitzar de seguida, diu somrient. Aquest informàtic d'Annecy va decidir a la meitat de la trentena que per un bon sou a Ginebra es dedicaria a polir metall amb què fan els Rolex i els cronòmetres de luxe Patek Philippe.

En aquest sector, els sous sempre han estat alts: 6.500 francs al mes per als polidors, 12.000 francs per als *sertisseurs*, els encastadors. Però com més

s'apujava el franc, més bé els anava, als treballadors viatgers de l'eurozona. "Ara tinc quatre pisos a França, un vaixell i una família feliç", diu Tomy. Riu, paga la cervesa, passa la frontera i se'n torna a casa.

Luxe asiàtic a 4.000 metres. El qui vulgui tenir una visió general d'aquests temps opacs per als suïssos ha de conèixer Jean-Marie Fuchs. Just sota el cim del Petit Cervin, dirigeix el restaurant europeu situat a més altura, a més de 3.800 metres.

Així que Fuchs treu el nas per la porta té a la vista el Gran Cervin, el Montblanc i el Monte Rosa. Últimament acostuma a tenir clients asiàtics, gent pacífica i sense complicacions que agafen *rösti* i espaguetis del bufet, o adquireixen una vaca de plàstic o una navalla amb la creu suïssa a la botiga de records annexa.

Amb més del 33% de les pernoctacions, els indis lideren la llista d'escaladors del negoci turístic suís, seguits de ben a prop dels xinesos. A l'exercici del 2011, fins ara *complicat*, són els qui tenen més reserves, perquè els alemanys i els britànics es mantenen allunyats per la força del franc.

El turista que vulgui menjar allà dalt, al local de Jean-Marie Fuchs, paga a Zermatt un tiquet de 98 francs. Després s'enfila cap amunt i passa per una gorja formigonada excavada sota el cim del Petit Cervin, on arriba al restaurant. Es parla d'allargar la muntanya artificialment, fins a 4.000 metres, amb una piràmide. "És clar que tots els clients que arriben aquí volen ser al punt més alt", diu Fuchs.

EL TEMPS

Turistes asiàtics al Cervin.

Hi ha dies, segons que explica el restaurador, que ha de sortir contínuament “amb l'ampolla d'oxigen a salvar clients”. A gairebé 4.000 metres, l'altura pot provocar ansietat. Fuchs no és dels qui es queixen sense motiu, sinó més aviat el prototip del pragmàtic sobre el qual l'autor Thomas Küng va escriure: “Si els suïssos haguessin fet els Alps, haurien arribat a un nivell més modest. Com que ja hi eren, cal treure'n el màxim”.

A baix, a Zermatt, viuen dels Alps tant l'escola d'esquí Rosa dels Alps com els gastrònoms que ofereixen plats d'ostres en antigues galeries d'art. Per a Suïssa, el país modèlic del continent –amb un 2,8% de desocupació i un deute de només el 36% del producte interior brut–, el turisme és una font d'ingressos indispensable.

Què passarà si els visitants de l'eurozona continuen sense venir, però els

asiàtics hi romanen? Si clients com el venedor de cotxes Teddy Lim, que ve al Cervin des de Jakarta amb la seva dona, tres fills i l'àvia, torna a viatjar a Austràlia com feia abans, en lloc de pagar 20.000 dòlars per una setmana a Suïssa?

El banc central suís tampoc no pot donar una resposta, ni tan sols després del cop de càstig recent que s'ha revelat com una aventura amb una sortida incerta. Ningú no sap si la presa que ara s'ha construït resistirà, o si els especuladors es refugiaran en el franc. Si els bancs emissors han d'imprimir quantitats de francs cada vegada més cars per a resistir l'assalt, la inflació serà ineludible.

De totes maneres, el canvi d'1,20 francs per euro és massa alt per a moltes firmes. Empresaris com el cap del fabricant de rellotges Hublot, Jean-Claude Biver, ja ha manifestat que la seva producció tornarà a ser fructífera amb un canvi superior als 1,30 francs. Però el destí del franc encara és a les mans dels suïssos? Continuen tenint la sobirania no solament política, sinó també econòmica?

El temps ho dirà. En cas que l'eurozona hagi d'anunciar fallida, però que el franc sobrevisqui, allò que va dir Albert Einstein sobre on aniria si arribava la fi del món tindria més sentit que mai: “A Suïssa. Allà tot hi passa més tard.”

Walter Mayr

Traducció de David Egea

Breus

El 2010, la Generalitat va tenir més dèficit que no es preveia

El dèficit de la Generalitat el 2010 va ser del 4,2% del PIB, gairebé mig punt més que no havia calculat el govern de CiU, i un 1,8% més que no havia previst el govern anterior. Aquests són els càlculs de l'auditoria que ha fet l'empresa privada Deloitte, que ha costat més de 800.000 euros. L'anàlisi financera ha elevat fins a 8.352 milions d'euros el dèficit de l'any passat. El conseller d'Economia i Coneixement, Andreu Mas-Colell, afirma que hi ha despeses ajornades fins més enllà del 2020 que deixen poc marge de maniobra a la Genera-

El conseller d'Economia, Andreu Mas-Colell.

litat els anys vinents, de manera que vaticina que hi haurà més retallades. Malgrat el resultat de l'auditoria, Mas-Colell assegura que l'executiu català no pretenia “buscar irregularitats”, sinó “fer una fotografia ajustada de la situació”.

Mas, Fabra i Bauzá, junts de nou pel corredor mediterrani

La pressió de les més altes instàncies a favor del corredor mediterrani continua. La setmana passada, Artur Mas, Alberto Fabra i José Ramón Bauzá es trobaren a Brussel·les per a participar en un acte organitzat pel lobby Ferrmed a favor de la inclusió d'aquest eix ferroviari en la xarxa prioritària de transport. A l'acte, que va deixar la imatge insòlita de tots tres presidents junts, els màxims responsables dels governs dels Països Catalans van reclamar al govern espanyol que el corredor mediterrani siga defensat íntegrament, sense passar per Madrid.